

Галина Лебідь,
ORCID iD 0000-0001-8773-3837
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії й методики
дошкільної та початкової освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001,
м. Миколаїв, Україна
halyna.lebid@moippo.mk.ua

Вікторія Бондаренко,
ORCID iD 0000-0003-4320-8920
старший викладач кафедри теорії й методики
дошкільної та початкової освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001,
м. Миколаїв, Україна
viktoriaa.bondarenko@moippo.mk

РЕАЛІЗАЦІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРОЄКТУ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ» НА МИКОЛАЇВЩИНІ: ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ

У статті представлено результати впровадження науково-дослідної роботи в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» (далі – Проєкт) на базі МОІППО та закладів освіти області, що здійснює кафедра теорії й методики дошкільної та початкової освіти. Технологічною базою названого Проєкту є рівень знань на основі компетентнісного підходу до освітнього процесу, формування життєвої компетентності, розвиток якостей дитини, які є актуальними в контексті реалізації ідей Нової української школи. Розкрито особливості реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі. Розроблено й обґрунтовано модель упровадження Всеукраїнського науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» на Миколаївщині. Доведено доцільність упровадження Проєкту в освітні програми закладів загальної середньої освіти на Миколаївщині через проведення опитувань, анкетувань, співбесід.

Ключові слова: ідеї Нової української школи; компетентнісний підхід; науково-педагогічний проєкт «Інтелект України»; технології науково-педагогічного проєкту «Інтелект України».

© Лебідь Г. С., Бондаренко В. В., 2022

Вступ.

Сучасне суспільство потребує виховання самостійного, ініціативного, відповідального громадянина, здатного ефективно взаємодіяти з оточенням під час виконання соціальних, виробничих і економічних за-

вдань. Для цього необхідно розвинути особистісні якості і творчі здібності людини, майстерність здобувати нові знання та вирішувати проблеми. Готувати компетентну особистість, яка здатна знайти правильне рішення в конкретних навчальних, життєвих,

а в майбутньому і професійних обставинах, – такі основи реформування закладу освіти нині.

В Україні вже декілька років поспіль діти початкових класів навчаються за програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України», який реалізується в рамках нормативно-правової бази України, згідно з чинним законодавством. Учні проєктних класів навчаються за спеціально розробленими навчальними планами. Навчальні програми та інші навчальні матеріали мають необхідні грифи Міністерства освіти і науки України. Проєкт спрямований на всебічну освіту як обдарованих дітей, так і дітей із різним рівнем розвитку. Його сутність полягає не в насиченні дитини поглибленими знаннями, а в набутті нею насамперед необхідних навичок роботи з інформацією, аналізу, гнучкого творчого мислення, самоконтролю та самооцінки, швидких реакцій, раціональної організації навчальної праці; розвитку пізнавальних процесів – сприйняття, пам'яті, мислення, уваги й уваги; розвитку якостей особистості школяра – цілеспрямованості, працелюбності, організованості, охайності, наполегливості, волі тощо. Програму розробляли таким чином, щоб урахувати вікові особливості учнів, не лише зберегти, а й збільшити їхній інтерес до навчання. Завдяки міжпредметним зв'язкам, засобам наочності та відеоматеріалам об'єкт вивчення стає зрозумілішим та цікавішим. Цим він відрізняється від звичайної шкільної програми.

Постановка проблеми.

Головна мета Міністерства освіти і науки України – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувалося, а й уміння застосовувати їх у житті. Ключовою в реформі освіти стала Нова українська школа (НУШ) – це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятися висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. Сучасна освіта здійснює серйозні кроки для переорієнтації її суб'єктів співпраці в розумінні В. І. Шуляра зі «знаннєвого» до «компетентнісного» підходу (Шуляр В. І., 2020, с. 21). Освітня

програма Всеукраїнського науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» нині після масштабного реформування освіти в Україні вибудована відповідно до Концепції Нової української школи. Водночас спостерігаємо суперечності між потребою в швидкому засвоєнні учнями навчального матеріалу, можливістю проявити себе, реалізацією творчого потенціалу, розкриттям особистості і неналежним обґрунтуванням доцільності впровадження Проєкту в освітні програми закладів загальної середньої освіти на Миколаївщині.

Визначення мети й завдань статті.

Мета статті – представити результати впровадження всеукраїнського проєкту «Інтелект України» в розбудову шкільної освіти Миколаївщини на засадах ідей і положень Концепції «Нова українська школа».

Відповідно до мети визначено такі завдання статті:

1. Розкрити особливості реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі Проєкту.
2. Розробити та обґрунтувати структурно-організаційну модель упровадження всеукраїнського Проєкту на Миколаївщині.
3. Обґрунтувати доцільність упровадження Проєкту в освітні програми закладів загальної середньої освіти на Миколаївщині.

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 02 листопада 2016 року № 1319 «Про проведення всеукраїнського експерименту на тему «Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» (Наказ МОН України, 2016) експеримент реалізується в чотири етапи:

- 2016–2017 рік – організаційно-інформаційний етап.
- 2017–2021 рік – формувальний етап.
- Травень – липень 2021 року – контроль досягнення гіпотези дослідження, узагальнення здобутих експериментальних даних.
- 2021–2022 рік – узагальнювальний етап.

Мета Проєкту – упровадження в освітній простір України системи пошуку, розвитку та педагогічної підтримки інтелек-

туально здібних дітей і учнівської молоді. Ідеями Проєкту є реалізація компетентнісного підходу, який полягає у формуванні ключових компетентностей.

Реалізація Проєкту в Україні

1. Функціонує в Україні з 2008 р.
2. Реалізується в дошкільних групах, початковій, базовій і профільній школах усіх регіонів України.
3. Випускники проєктних класів успішно складають ЗНО і вступають до ЗВО України й інших країн.

Сутність Проєкту полягає в набутті дитиною вміння працювати з інформацією, аналізувати, творчо та креативно мислити, здійснювати самоконтроль та самооцінку, швидко реагувати, раціонально організувати навчальну діяльність. Також важливими є розширення кругозору через поглиблене вивчення окремих предметів; розвиток пізнавальних процесів – сприйняття, пам'яті, мислення, уваги й уваги; розвиток якостей особистості школяра – цілеспрямованості, працелюбності, організованості, охайності, наполегливості, волі тощо. З використанням розроблених за сучасними стандартами навчальних матеріалів та методики для дошкільного, початкового, базового і профільного рівнів середньої освіти.

Основні правила Проєкту:

- дитина може бути успішною і має бути успішною в школі;
- дитині має бути цікаво на уроках;
- дитині має бути комфортно в класі.

Співпраця авторського колективу Проєкту, школи і батьків спрямована на реалізацію завдань STEM-освіти, формування в учнів емоційного інтелекту та позитивного мислення. Це дає право Проєкту посісти гідне місце в Концепції «Нової української школи» та найголовніше – виховати учнів, які будуть успішними та щасливими в дорослому житті.

Виклад основного матеріалу. Утілення компетентнісного підходу в навчанні, який спрямовує освітній процес на формування та розвиток ключових компетентностей, є основним завданням сучасної школи. Компетентнісний підхід неодноразово розглядали в дослідженнях українські (В. Г. Кремень, О. І. Локшина, О. В. Овчарук, І. В. Родигіна) та зарубіжні вчені (Е. Абель, К. Абромс, Дж. Думас, Дж. Равен), обґрунтування психолого-педагогічних засад компетентнісного підходу здійснювали І. Д. Бех, Л. С. Ващенко (Ващенко Л. С., 2014), О. В. Овчарук, О. І. Пометун, аналіз аспектів упровадження компетентнісного підходу в національну школу – Н. М. Бібік (Бібік Н. М., 2015), О. З. Глушко (Глушко О. З., 2021), О. В. Онопрієнко, О. Я. Савченко та ін.

Проблематика компетентнісно орієнтованої освіти актуальна й на практичному рівні: нею опікуються такі провідні міжнародні організації, як UNESCO, UNDP, UNICEF, OECD, CE тощо. Так, ще в 1996 р. в Доповіді Міжнародної комісії UNESCO «Освіта. Прихований скарб» сформульовано чотири системотвірні принципи, на яких має ґрунтуватися освіта: навчитися жити разом, здобувати знання, працювати, жити [Delors, J. et al. Learning: The treasure within. Paris: UNESCO, 1996. 40 p.] (Нормативна база з питань реалізації НПП «Інтелект України», 2019, с. 8).

Концепція «Нова українська школа» орієнтується на компетентнісний підхід до навчання та новий зміст освіти, що ґрунтується на формуванні якостей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві. Виклики часу зумовили розроблення цього документа, який спрямований на збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, організацію навчально-предметного середовища, що разом забезпечують психологічний комфорт і сприяють творчості дітей.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян за-

для забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору (Закон України «Про освіту», 2017 р.). Усебічно розвинені діти не надають перевагу якомусь одному напрямку діяльності. Вони активні фізично й розумово, невимушено почуваються в суспільстві і здатні підтримати розмову на будь-яку тему.

Важливо, що Державний стандарт окреслює організацію освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу на інтегрованій основі та з переважанням ігрових методів у першому циклі (1–2 класи) та на інтегровано-предметній основі у другому циклі (3–4 класи) (Державний стандарт початкової освіти, 2018, с. 2). Це означає, що одним із завдань Нової української школи (НУШ) є упровадження інтегрованого навчання на засадах компетентнісного підходу. Ідеєю інтеграції є взаємопроникнення різних наукових галузей одна в одну, що формує цілісну картину світу.

Створення інтегрованого освітнього простору в умовах Нової української школи, з погляду Н. М. Бібік, є важливим ресурсом упровадження компетентнісного підходу, і як прогнозований результат – підвищення ефективності освітнього процесу в початковій школі, формування ключової компетентності «уміння навчатися впродовж життя» (Бібік Н. М., 2015, с. 48). Самоосвіта для дитини стає найважливішим аспектом у житті. Такі навички та вміння використати знання на практиці знадобляться в будь-якій життєвій ситуації.

Сучасна освіта здійснює серйозні кроки для переорієнтації її суб'єктів співпраці зі «знаннєвого» до «компетентнісного» підходу (Шуляр В. І., 2020, с. 21).

Особливість компетентнісного підходу, на думку О. З. Глушко, полягає в зосередженості на формуванні в особистості ключових компетентностей (Глушко О. З., 2021, с. 13). Усі ключові компетентності можуть бути однаково важливими: кожна з них сприяє успішному життю в суспільстві.

До ключових компетентностей належать: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною; математична компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій; ін-

новаційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність (Державний стандарт початкової освіти, 2018, с. 2). Досвід здобувачів освіти – основа формування ключових компетентностей, потреби, що мотивують до навчання, знання та вміння, які формуються в різному освітньому середовищі (школі, родині), різноманітних соціальних ситуаціях і зумовлюють формування ставлення до них. Вищезазначене впливає на формування цілей початкової освіти в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України», пріоритетними напрямками якого є: усебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості й допитливості.

Зазначені цілі можна досягти завдяки модернізації початкової освіти в Проєкті на засадах компетентнісного підходу, основною метою якого є становлення учня як суб'єкта життєдіяльності завдяки системі ключових компетентностей і наскрізних умінь.

Особливості впровадження всеукраїнського проєкту «Інтелект України» на Миколаївщині полягає в(у):

- акцентуванні уваги на всебічному розвитку особистості, поглибленні знань із природничо-математичного циклу через використання елементів STEM-світи;
- висвітленні ідей Проєкту, ознайомленні громадськості через статті в періодичних журналах та розміщенні матеріалів конспектів уроків у педагогічних онлайн-виданнях;
- проведенні методактивів координатора Проєкту; проведенні майстер-класів;
- системній роботі з педагогічними кадрами: підвищення теоретичного, професійного рівня педагогів, що розвивається за такими напрямками: пре-

зентаційні, інструктивно-мотиваційні семінари, консультативні онлайн-семінари; тренінги; робочі зустрічі з адміністрацією ЗЗСО та вчителями, які працюють за Проектом;

- організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи загальної середньої освіти;
- висвітленні в засобах масової інформації досягнень педагогічного досвіду вчителів початкової та базової шкіл;
- задіюванні різних каналів для сприймання матеріалу школярами: друковані посібники, схеми-таблиці, інтелект-карти, аудіо- та відеофайли.
- Для розвитку прагнення учнів до самоосвіти Проект пропонує додаткові матеріали з використанням коар-кодів.
- У Проекті вчитель є ментором та тьютором для здобувачів освіти, а не надавачем інформації, як здебільшого звикли його сприймати.

Зважаючи на вищезазначене, особливостями компетентнісного підходу є:

- 1) створення ситуації успіху для здобувача освіти;
- 2) розвиток дивергентного мислення через створення проблеми;
- 3) створення нового продукту на основі здобутих знань;
- 4) програма зорієнтована на особистісний та діяльнісний підхід у процесі навчання;
- 5) завдання програми зорієнтовані на підготовку учня до ЗНО починаючи з 1 класу. Системно використовуються тестові завдання закритого та відкритого типу, перевіряється, чи свідомо засвоюється матеріал;
- 6) успішна освітня діяльність, яка простежується лише в систематичній, планомірній та дружній співпраці – школа, батьки, учні;
- 7) для вдалої партнерської роботи результативними є батьківські тренінги, висвітлення досягнень дітей, що навчаються за Проектом, у засобах масової інформації, залучення до партнерства методистів об-

ласті;

8) оцінювання у Проекті здійснюється відповідно до вимог Міністерства освіти. Перевага надається формувальному оцінюванню;

9) суб'єктами освітньої діяльності в Проекті є здобувачі освіти та педагоги.

Відповідно до наказу МОН України Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти здійснює науково-методичний та організаційний супровід Проекту.

Визначено першочергові завдання координації Проекту МОППО, узято до уваги структурно-організаційну модель упровадження науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в початковій та базовій школах закладів загальної середньої освіти Миколаївської області, що вказує на його перспективність.

Серед першочергових завдань Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти такі:

- 1) підготовка коучів, модераторів Проекту;
- 2) формування експериментальної бази, яка стане опорою впровадження Проекту;
- 3) підготовка вчителів проектних класів до роботи в 2021–2022 навчальному році за освітньою програмою Проекту;
- 4) методичне та організаційне консультування керівників закладів загальної середньої освіти, учителів проектних класів;
- 5) організація та залучення учасників експерименту до контрольної-аналітичної діяльності (моніторингове дослідження);
- 6) розширення мережі проектних класів у регіоні. Організація набору учнів до перших проектних класів;
- 7) продовження Проекту в базовій школі (5–6 класи).

Використання науково-методичного, інформаційно-просвітницького та мотиваційно-організаційного супроводу дослідно-експериментальної роботи в закладах освіти Миколаївської області здійснюється відповідно до моделі впровадження Проекту «Структурно-організаційна модель впровадження науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (Рис. 1) у закла-

дах загальної середньої освіти Миколаївської області. Модель охоплює всі категорії учасників освітнього процесу: керівників закладів освіти, педагогів, батьківську громадськість та учнів.

Розглянемо модель докладніше.

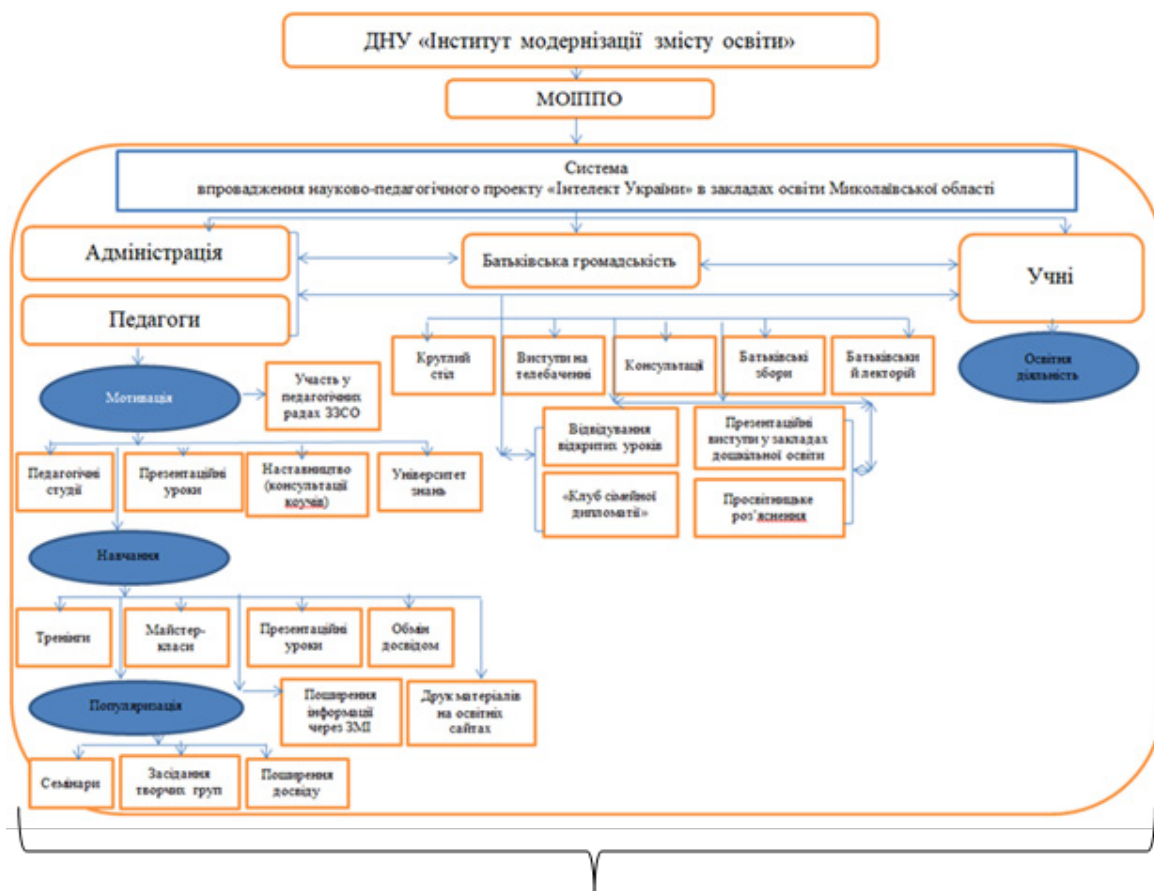
Керівник Проєкту – І. В. Гавриш, доктор педагогічних наук, професор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, науковими консультантами є академік Національної академії педагогічних наук України, директор Інституту проблем виховання НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор психологічних наук, професор І. Д. Бех і начальник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», кандидат педагогічних наук С. В. Кириленко. Групу медико-психологічного супроводження очолює

директор Інституту охорони здоров'я дітей і підлітків Національної академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор Г. М. Даниленко.

Координація впровадження всеукраїнського Проєкту на Миколаївщині проходить під контролем адміністрації Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (В. І. Шуляр, В. В. Стойкова), курси навчання тренерів кожного року проводять: Г. С. Лебідь, координатор Проєкту в Миколаївській області, доцент кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти, В. В. Бондаренко, старший викладач кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти, Г. В. Удовиченко, учитель початкових класів Миколаївського муніципального коледжу імені В. Д. Чайки, Т. Д. Яблонська, учитель початкових класів Миколаївського ліцею № 1 імені Олега Ольжича.

Рис. 1

«Структурно-організаційна модель впровадження науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»

Розвиток та педагогічна підтримка інтелектуально здібних дітей

Джерело: складено самостійно

Учасниками системи впровадження Проєкту в закладах освіти Миколаївської області є адміністрація, педагоги, батьківська громадськість, учні.

Співпраця з адміністрацією та педагогами зокрема охоплювала такі види діяльності:

1. Мотиваційна робота (педагогічні студії, презентаційні уроки, підвищення професійної майстерності, наставництво, консультації коучів, університет знань). Під час проведення педагогічних рад ЗЗСО вчителі розповідають про набутий досвід роботи з упровадження новацій, реалізацію практичних аспектів навчальних дисциплін. Для розширення світогляду колег та збільшення кількості класів, які працюватимуть за Проєктом, демонструють фрагменти відеозаписів уроків, показують здобутки учнів проєктних класів у олімпіадах та різних конкурсах.

2. Навчальна робота (тренінги, майстер-класи, презентаційні уроки, обмін досвідом, підготовка вчителів проєктних класів у форматі онлайн). Забезпечила методичну підтримку вчителів, які працюють за Проєктом, сприяла підвищенню фахової компетентності вчителів.

3. Популяризація Проєкту (семінари, консультативні онлайн-семінари, засідання творчих груп, поширення досвіду, обмін досвідом, друк матеріалів на освітніх сайтах, поширення інформації через ЗМІ). Зумовила зацікавленість батьківської громади Проєктом, зростання кількості шкіл, які впроваджують Проєкт у своїй освітній діяльності, збільшення кількості класів, які працюють за Проєктом.

Мотиваційна, навчальна, популяризаційна види роботи взаємопов'язані між собою і сприяють високому та результативному рівню впровадження Проєкту на Миколаївщині.

Реалізація Проєкту потребує продуктивної співпраці з батьківською громадськістю.

Робота з батьками спрямована на забезпечення мотиваційного, організаційного компонентів готовності батьків до навчання дітей за Проєктом. Значна увага приділяється батьківському всеобучу, що забезпечує формування початкових педагогічних навичок у батьків. Заходи в рамках батьківського всеобучу реалізуються як локально для окремих категорій батьків (батьківські збори, консультації, відвідування презентаційних уроків), так і охоплюють усю батьківську спільноту (виступи, публікації, круглі столи, батьківський лекторій). Батьки свідомо обирають цю навчальну програму для своїх дітей.

Учні, задіяні в освітній діяльності, з цікавістю та задоволенням сприймають навчальний матеріал, націлені на пошук нової інформації, уміють аналізувати та продукувати власні ідеї.

Адміністрація, педагоги, батьківська громадськість, учні є суб'єктами діяльності, що приводить до розвитку та педагогічної підтримки інтелектуально здібних дітей.

П'ять закладів освіти міста Миколаєва отримали сертифікат, який дає можливість працювати за Проєктом. У 2016–2017 навчальному році відкрито шість класів початкової школи, які почали навчання.

Таблиця 1

«Динаміка кількості учасників Проєкту протягом 2016–2021 років»

Роки	Кількість шкіл	Кількість класів
2016–2017 н.р.	5	6
2017–2018 н.р.	11	13
2018–2019 н.р.	16	23
2019–2020 н.р.	23	25
2020–2021 н.р.	27	31
2021–2022 н.р.	28	34

Джерело: складено самостійно

У таблиці 1 «Динаміка кількості учасників Проєкту протягом 2016–2021 років» представлено кількість шкіл і класів Миколаївської області, які були охоплені експериментом починаючи з 2016 року й донині. З 2016 року кількість шкіл збільшилася на 23, а кількість класів – на 28.

Так, у Проєкті впроваджується системна модель формування в учнів ключових компетентностей, у якій повною мірою задіяно потенціал закладів освіти завдяки поєднанню предметно-тематичної, міжпредметної та виховної моделей.

Ключові компетентності, наскрізні вміння – основа формування успішного, здатного до самореалізації громадянина суспільства. Саме вони є основою активної життєвої позиції, прагнення до самовдосконалення, пошуку та засвоєння нового, вміння брати відповідальність на себе.

Діти, які навчаються за програмою «Інтелект України», мають відмінні від «звичайних» класів предмети, зокрема: «Навчаємося разом», «Основи самоменеджменту», «Вступ до професії», «Природознавство», яке поділяється на «Моя планета Земля» та «Твої фізичні відкриття» з ухилом у ботаніку і зоологію та фізику. Усі предмети взаємопов'язані. Якщо учні на уроках природознавства вчили клас птахів, то й на уроках читання й математики будуть розглядати теми й розв'язувати задачі, що стосуються тих самих птахів. Учителі, які працюють за цією програмою, проходять курси підготовки та підвищення кваліфікації та краще адаптовані до сучасних методик викладання.

Виховання учнів на основі здобутків світової культури, наукових досягнень, вплив на емоції через створення позитивних ситуацій, формування активності, відповідальності – усе це реалізується на кожному уроці Проєкту. Важливим моментом у цьому є формування емоційно-позитивного стану дитини в освітньому процесі. Це відбувається через незвичну добірку видів завдань: виконання пісень під караоке, робота з уривками мультфільмів та пошук переглянутого в тексті, вправа «Фотоапарат» тощо.

Велику увагу автори Проєкту приділяють завданням, на основі яких формується ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточення, до самого себе та інших людей, поведінка в соціумі. Так, після 25-ти хвилин уроку передбачено проведення додаткової спеціальної п'ятихвилинної перерви, спрямованої на профілактику в учнів проєктних класів захворювань зору, постави та зняття психоемоційного напруження. Участь у Проєкті дає можливість дітям проявити себе, що надалі сприятиме формуванню цілісної особистості, яка прагне та досягає успіху.

У закладах освіти, які беруть участь в експерименті, створено умови для формування в дітей упевненості у власних силах; розвитку пізнавальних процесів: мислення, пам'яті, уваги. Учні початкової школи є активними користувачами сайтів «Matific», «Вчи.юа» і «ВСЕОСВІТА», стали переможцями у шкільній всеукраїнській олімпіаді з української мови «ВСЕОСВІТА ВЕСНА – 2020–2021», на сайті «НА УРОК» переможцями онлайн-олімпіад з української мови, математики, предмета «Я досліджую світ».

Для забезпечення успішної реалізації Проєкту на Миколаївщині кафедра теорії й методики дошкільної і початкової освіти МОІШПО доклала максимальних зусиль для створення всіх необхідних умов:

- учителі початкової школи Миколаївщини кожного року навчаються на курсах підвищення кваліфікації, програмою яких передбачено отримання свідоцтва про підвищення кваліфікації;

- щомісячно для вчителів початкової школи координатор Проєкту та коучі проводять творчі зустрічі, де вчителі мають змогу обмінюватися досвідом, ділитися проблемами та знаходити шляхи їх вирішення.

Реалізація завдань Проєкту продовжується й у базовій школі. Відповідно до програми завдання ускладнюються й доповнюються згідно з віковими можливостями здобувачів освіти. В основу побудови змісту й організації освітнього процесу також покладено компетентісний підхід,

відповідно до якого результатом вивчення учнями навчального предмета є сформованість у них системи компетентностей як здатностей успішно діяти в навчальних і життєвих ситуаціях.

Упровадження програми в середню та базову школи є обов'язковою умовою реалізації Проєкту.

Результати опитування «Переваги програми науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»

Мета: установити рівень професійної сформованості педагогів у рамках Проєкту, надати сучасну методичну допомогу вчителям, які працюють за Проєктом.

Об'єкт: вчителі 5 класів.

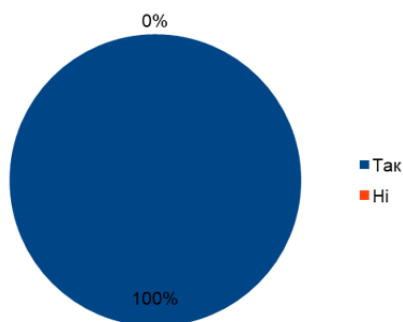
Предмет: програма Проєкту.

Вибірка становила 32 респонденти.

Серед учителів, які вже мають досвід реалізації Проєкту в базовій школі, проведено опитування. На поставлені питання отримали такі відповіді:

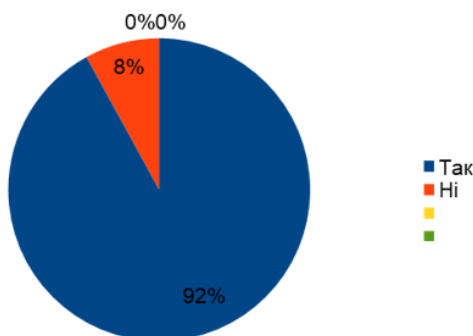
1. Чи підтверджуєте Ви дотримання послідовності й поетапності щодо переходу від початкової школи до базової в навчальних матеріалах, маємо такі показники:

- ТАК – 32 респонденти.
- НІ – немає.

2. Як Ви вважаєте, чи сприяє змістове наповнення навчального матеріалу формуванню в дітей компетентнісного потенціалу?

- Так – 120 респондентів
- Ні – 11 респондентів

Із січня 2021 року Миколаївський інститут післядипломної педагогічної освіти для популяризації Проєкту в базовій школі та якісного переходу в середню ланку проводив системну планову роботу, зокрема індивідуальні бесіди з директорами закладів загальної середньої освіти м. Миколаїв, м. Первомайськ, м. Баштанка (куратор

Проєкту); була сформована база даних учителів базової школи, які будуть працювати у 5 проєктних класах.

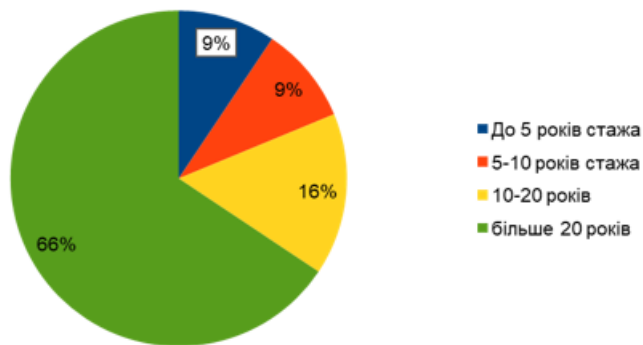
Наразі за Проєктом триває навчання в базовій школі 11 шкіл, 19 класів (5–6 класи), 549 учнів.

Загальна ситуація запровадження карантинних обмежень у закладах освіти змі-

нила й методичні підходи до організації освітнього процесу. Для педагогів 5-х класів, які працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України», проводилось опитування «Переваги програми науково-пе-

дагогічного проекту «Інтелект України», мета якого – установити рівень професійної сформованості педагогів у рамках Проекту, надати сучасну методичну допомогу вчителям, які працюють у Проекті.

3. Ваш загальний стаж педагогічної діяльності?

Роботою в Проекті зацікавилися та вдало реалізують як учителі з багаторічним досвідом роботи (це майже 66 %), так і молоді педагоги (9 % базової школи).

4. Що найбільше, на Вашу думку, відрізняє учнів, які беруть участь у Проекті, від дітей, які навчаються в інших класах?

На думку педагогів, найбільше вирізняє таке:

- діти володіють технікою швидкочитання, мають логічне і творче мислення, зорієнтовані на позитивному результаті;
- здійснюється системний підхід під час засвоєння теми, виконання домашніх завдань;
- творчий підхід, розвиток дивергентного мислення;
- уміння працювати з інформацією, творче мислення, самооцінка, інформативність, креативність;
- широке застосування мультимедії, практичні заняття;
- уміння вступати в дискусію;
- бажання вчитися, активно співпрацювати на уроці;
- здобувачі освіти організовані, самостійні, можуть послуговуватися додатковими науковими джерелами. Розвинена пошукова діяльність, уміння працювати в проектах.

Навчання дітей у проектних класах

визначається рішенням батьків. Більшість із них зацікавлені в продовженні співпраці за Проектом і в базовій школі. Про це свідчить опитування «Рівень обізнаності батьківської громади з особливостями Проекту», у якому взяли участь п'ять шкіл.

Мета: визначити рівень обізнаності батьківської громади з особливостями викладання в Проекті та рівень задоволення навчанням дітей.

Предмет: програма Проекту.

Об'єкт: батьківська громада учнів 5 класів.

Вибірка становила 133 респонденти.

За результатами опитування зафіксовано такі тенденції:

1. Як Ви вважаєте, наскільки автори зошитів із друкованою основою задовольняють потреби Вашої дитини в опануванні предмета, що вивчається за Проектом? (Оберіть із запропонованого один варіант, поставивши перед ним знак «+»):

- Повністю задовольняє – 86 респондентів.

- Швидше так, ніж ні (можете прокоментувати) – 35 респондентів (коментарі: «Математика» – не всі нові задачі мають приклади розв'язання; «Українська мова» – великий обсяг матеріалу для засвоєння на одному уроці; «Природознавство» – недостатньо інформації для розуміння теми, хоча децю дублюється в курсі «Навчаємося

разом»

- Вагаюся – 12 респондентів

2. Назвіть 5 позитивних ознак Проєкту як освітньої програми. Маємо такі відповіді:

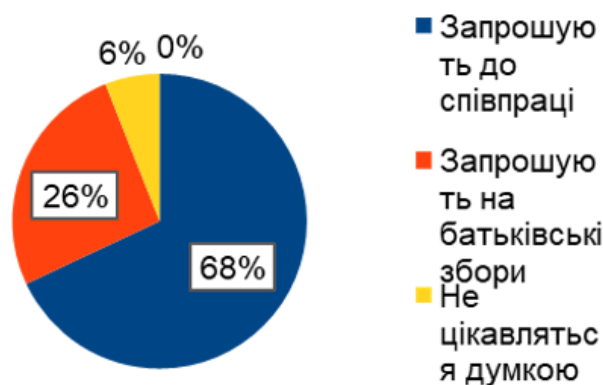
1. Цікава інформація та її викладення, є досліді, творчі завдання.
2. Діти навчаються самостійно працювати через доступність основного обсягу матеріалу.
3. Зв'язок із реальним життям, практичне застосування знань.
4. Учні навчаються працювати в команді, виховується толерантність, свідоме

ставлення до всього.

5. Задіяні різні канали сприйняття, є повторення, закріплення під час уроків.

3. Чи зацікавлений заклад освіти у співпраці з Вами щодо організації освітнього процесу?

- Так. Запрошують до співпраці – 91 респондент
- Запрошують на батьківські збори – 35 респондентів
- Не цікавляться вашою думкою – 7 респондентів

Про результати успішної роботи членів кафедри свідчить збільшення кількості закладів освіти Миколаївської області, залучених до реалізації Проєкту та позитивні відгуки від педагогів та батьків, а також підтримка й успішна підготовка педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти Миколаївської області до роботи, підвищення їхньої професійної майстерності.

Усі учні початкових класів, які брали участь у Проєкті, продовжили навчання в

базовій школі (табл. 2 «Кількість шкіл та класів Миколаївщини – учасників Проєкту»).

Позитивним є те, що спостерігаємо зростання чисельності учнів, охоплених експериментальною роботою в початковій школі за 2021 рік, на 768; залучено учасників освітнього процесу початкової та базової шкіл (5–6 класи). Прикметно, що з 2021 року учні 13 проєктних класів продовжили навчання в базовій школі (11 шкіл).

Таблиця 2

«Кількість шкіл та класів Миколаївщини – учасників Проєкту»

Міста Миколаївщини – учасники Проєкту	Початкова школа			Базова школа		
	Кількість шкіл	Кількість 1 – 4 класів	Кількість здобувачів освіти	Кількість шкіл	Кількість 5 – 6 класів	Кількість здобувачів освіти
Миколаїв	16	74	2 204	9	17	472
Баштанка	1	5	137	1	1	19
Вознесенськ	1	4	87	-	-	-
Первомайськ	6	19	514	1	1	38
Южноукраїнськ	4	11	324	-	-	-
Усього	28	113	3 266	11	19	529

Джерело: складено на основі інформації, поданої заступниками директорів ЗЗСО в Миколаївській області (вересень 2021 року)

Координатори, коучі, керівники закладів освіти, які впроваджують Проєкт, здійснюють опитування батьків та учнів; проводять моніторинг забезпечення дітей та педагогів посібниками та електронними засобами навчання; для підвищення професійної компетентності вчителів проводять педагогічні зустрічі, курси, семінари, майстер-класи.

Батьки дітей, які навчаються за Проєктом, пишуть на сайті відгуки про те, що учні не лише навчаються із задоволенням, а й оволодівають практичними навичками. Навчання саме за цією освітньою технологією сприяє формуванню світорозуміння, ерудованості в дітей, здатності легко оперувати інформацією, глибокому вивченню природничо-математичних дисциплін.

Узагальнення результатів роботи з упровадження Проєкту в закладах освіти Миколаївщини сприяє різнобічному розвитку дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, самостійності, творчості й допитливості.

Висновки.

Проведене дослідження дає підстави для таких висновків:

1. Особливостями реалізації компе-

тентнісного підходу, який змінює акценти роботи вчителя в організації освітнього процесу у Проєкті, визначено у створенні умов для формування в учнів ключових компетентностей.

2. Розроблено, обґрунтовано та використується на практиці структурно-організаційна модель впровадження науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» в початковій та базовій школі закладів загальної середньої освіти Миколаївської області, що вказує на його перспективність, дієвість і якість.

3. Упровадження всеукраїнського проєкту «Інтелект України» в розбудову шкільної освіти Миколаївщини на засадах ідей і положень Концепції «Нова українська школа» засвідчило, що Проєкт є дієвим, набув популярності серед дітей, батьків та вчительської громадськості.

Перспективи досліджень.

Проведена дослідницька робота остаточно не вирішує проблему упровадження Проєкту в освітній процес закладів загальної середньої освіти Миколаївщини. Перспективним напрямом вважаємо з'ясування результативності впровадження програми в основній школі та відстеження наступності між початковою та основною школою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті / Н. М. Бібік / Український педагогічний журнал. – 2015. – № 1. – С. 47–57.
2. Ващенко Л. С. Уміння вчитися – ключова компетентність учнівської молоді сучасного інформаційного суспільства / Л. С. Ващенко / Інформаційні технології і засоби навчання, 2014. – Том 43, № 5. – С. 1–14. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2014_43_5_3
3. Глушко О. З. Компетентнісний підхід в освіті: європейський досвід / О. З. Глушко. – 2021. – Науково-педагогічні студії. Вип. 5. С. 8–21. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2021-5-8-21>
4. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.1019 № 6880, типову освітню програму для 1–2 класів закладів загальної середньої освіти, розроблену під керівництвом Р. Б. Шияна. – Ранок, 2019. – С. 144.
5. Закон України від 05.09.2017 № 2145- VIII «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2231/>
6. Наказ МОН України від 02.11.2016 № 1319 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою «Реалізація компетентнісного підходу в НПП «Інтелект України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://roippro.org.ua/upload/iblock/31e/nakaz-mon-1319-v_d-02.11.2016.pdf
7. Нормативна база з питань реалізації науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в закладах загальної середньої освіти. 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://intellect-ukraine.org/files/Dokumenty/Normatyvna_baza_z_pytan_realizatsii_proektu.pdf
8. Шуляр В. І. Нова українська школа й імперативи Якова Федоровича Чепіги / В. І. Шуляр / Вересень : науково-методичний, інформаційно-освітній журнал. – № 2–3 (85–86). – 2020. – С. 80–97.

**THE ALL-UKRAINIAN PROJECT «INTELLECTS OF UKRAINE»
IN MYKOLAIV REGION: FEATURES OF IMPLEMENTATION**

Lebid Halyna,
*Candidate of Pedagogical Sciences (Ph.D.),
Associate Professor
Department of Theory and Methods
preschool and primary education
Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute
4-a Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine
halyna.lebid@moippo.mk.ua*

Bondarenko Victoria,
*senior lecturer,
Department of Theory and Methods of preschool and primary education
Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute
4-a Admiralska Street, 54001,
Mykolaiv, Ukraine
viktoriia.bondarenko@moippo.mk.ua*

The article presents the results of research work «Implementation of the competency approach in the scientific and pedagogical project «Intellect of Ukraine» on the basis of Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute and regional educational institutions, carried

out by the Department of Theory and Methodology of preschool and primary Education. The technological basis of the project is the knowledge level based on the competence approach to the educational process, development of life competence and child's features that are relevant to the ideas of the New Ukrainian School. The peculiarities of the competence approach realization in the learning process are revealed. The introduction model of the Ukrainian scientific and pedagogical project «Intellect of Ukraine» in Mykolaiv region is developed and proved. Expediency of the project implementation in curricula of the general secondary education institutions in Mykolaiv region is explained based on surveys, questionnaires and interviews.

The priority tasks of the Project held by Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute are defined that indicates its prospects. All the necessary conditions to implement the Project in Mykolaiv region are identified. The results of work contribute to the versatile development of the child, their talents, abilities, competencies and cross-cutting skills according to age and individual psychophysiological features and needs, the formation of values, independence, creativity and curiosity.

Keywords: competency approach; ideas of the New Ukrainian school; implementation; project technology; scientific and pedagogical project «Intellect of Ukraine».

REFERENCES

1. Bibik, N. M. (2015). Perevahy i ryzyky zaprovadzhennia kompetentnisnogo pidkhodu v shkilnii osviti [Advantages and risks of introducing a competency-based approach in school education]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 1, 47–57 (ukr).
2. Derzhavnyi standart pochatkovoï osvity, zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 liutoho 2018 r. № 87 «Pro zatverdzhennia Derzhavnogo standartu pochatkovoï zahalnoi osvity» zi zminamy, vnesenyi zghidno z postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.07.1019 № 6880, typovu osvitniu prohramu dlia 1–2 klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity, rozroblenu pid kerivnytstvom R. B. Shyiana (2019). [State Standard for Primary Education, approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine Decree No. 87 of February 21, 2018 «On Approval of the State Standard of Primary General Education» as amended in accordance with the Cabinet of Ministers of Ukraine of 24.07.1019 № 6880, a standard educational program for 1–2 classes of general secondary education institutions developed under the guidance of RB Shiyani]. *Ranok*, 144 (ukr).
3. Hlushko, O. Z. (2021). Kompetentnisnyi pidkhid v osviti: yevropeyskyi dosvid [Competent approach in education: European experience]. *Naukovo-pedahohichni studii*. Vyp. 5, 8–21. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2021-5-8-21> (ukr).
4. Law of Ukraine of 05.09.2017 № 2145- VIII «On Education» [Electronic resource]. Retrieved from: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2231/> (ukr).
5. Nakaz MON Ukrainy vid 02.11.2016 № 1319 «Pro provedennia vseukrainskoho eksperymentu za temoiu «Realizatsiia kompetentnisnogo pidkhodu v NPP «Intelekt Ukrainy» (2016). [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 02.11.2016 № 1319 «On conducting an all – Ukrainian experiment on the topic Implementation». [Elektronnyi resurs]. Retrieved from: https://roippo.org.ua/upload/iblock/31e/nakaz-mon-_1319-v_d-02.11.2016.pdf (ukr).
6. Normatyvna baza z pytan realizatsii naukovo-pedahohichnogo proiektu «Intelekt Ukrainy» v zakladakh zahalnoi serednoi osvity. 2019 r. (2019). [Regulatory framework on the implementation of the scientific and pedagogical project «Intellect of Ukraine» in institutions of general secondary education]. [Elektronnyi resurs]. Retrieved from: https://intellect.ukraine.org/files/Dokumenty/Normatyvna_baza_z_pytan_realizatsii_proiektu.pdf (ukr).
7. Shuliar, V. I. (2020). Nova ukrainska shkola y imperatyvy Yakova Fedorovycha Chepihy [The new Ukrainian school and the imperatives of Yakov Fedorovich Chepiga]. *Veresen*, 2–3 (85–86), 80–97 (ukr).
8. Vashchenko, L. S. (2014). Uminnia vchytysia – kliuchova kompetentnist uchnivskoi molodi suchasnoho informatsiinoho suspilstva [Ability to study is a key competence of student's young people of modern informative society]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*. Tom 43, 5 (ukr).